

GOSPODARSTVO V SVETU

Ekonomski položaj Francije

Po svoji gospodarski strukturi sodi Francija med tiste industrijske države, v katerih ima kmetijstvo pomembno vlogo, zaradi česar se razlikuje od drugih držav v Zahodni Evropi. Zaradi ugodne sestave zemljišča in raznovrstnega podnebja je 60 odstotkov površine Francije obdelovalna zemlja. (Kmetijstvo zaposluje tretjino delovnega prebivalstva.) Zato je Francija četrti proizvajalec pšenice in tretji proizvajalec krompirja na svetu. Bogata ležišča železne rude in boksita (v tem je Francija prva v Evropi) so omogočila razvoj metalurgije. S svojo proizvodnjo jekla (v letu 1955 12 milijonov ton) je Francija zasedla peto mesto na svetu. Čeprav ima bogata ležišča črnega premoga, s svojo letno proizvodnjo premoga — približno 55 milijonov ton — ne more zadovoljiti svojih potreb. To pomanjkljivost pa po-

ravnava s uvozom premoga in s hitrim pospeševanjem proizvodnje električne energije. Z 49 milijardami kilovatnih ur v letu 1955 (več kot polovica tega je hidroenergija) je Francija zasedla tretje mesto v Evropi.

Povojni ekonomski razvoj Francije

Razvoj francoskega povojnega gospodarstva označujeta postopen porast proizvodnje in stabilizacija splošnega gospodarskega stanja. Prva povojna leta so bila značilna po inflaciji, nestabilnosti cen, čedalje večjem proračunskem deficitu in po visoki pasivi v plačilni bilanci. Od leta 1950 se francosko gospodarstvo najprej stopnjeno stabilizira in potem razvija hitreje. V letu 1955 je dosegel rekordno proizvodnjo, kar vidimo iz naslednje tabele:

	1929	1938	1955
Premog (v milijonih ton)	55	47,5	57,5
Električna energija (v milijardah kilovatnih ur)	15,6	20,6	49,4
Surovo jeklo (v tisočih ton)	9.700	6.200	12.500
Aluminij (v tisočih ton)	-29,1	112,1	135
Avtomobili (v tisočih kosov)	253	224	720

Porast kmetijskih pridelkov ni bil tako velik, a je pri nekaterih vendarle pomemben:

Povprečje	1934-38	1954-55
Zito (v milijonih stotov)	81	105
Koruzna (v milijonih stotov)	5	8
Svinjsko meso (v tisočih ton)	670	920
Mleko (v milijonih hektolitrov)	150	225

To povečanje kmetijske proizvodnje so dosegli z izboljšavami semenstah vrst, z večjo uporabo gnojil in z večjo strojno opremo (od 1948 do 1954 se je število traktorjev v kmetijstvu dvignilo z 71 tisoč na 230 tisoč).

Povečana proizvodnja je ugodno vplivala na izvoz. Tako so deloma uravnovesili trgovinsko bilanco (leta 1955 so pokrili več kakor 90 odstotkov uvoza). Do tega povečanja je prišlo zaradi izvoza kmetijskih pridelkov, surovin in napolpredelanih izdelkov, kar lepo vidimo v strukturi francoskega izvoza, v katerem industrijski izdelki zavzemajo samo 37 odstotkov.

Čeprav velik del teh uspehov francoskega ekonomskega razvoja lahko tolmačimo z ugodno konjunkturo, ki je pred nekaj leti nastala v vsej Evropi, so vendarle v veliki meri tudi rezultat dolgoročne ekonomske politike, ki je dobila svoje temelje že v letu 1946. Razen tega je tudi zaključek indokitajske vojne pozitivno vplival na gospodarski razvoj Francije.

Načrt modernizacije proizvodnje, sprejet 1946. leta, si je za zastavljal nalogo, da razvije predvsem tri sektorje: energetiko, črno metalurgijo in transport. Načrt so uresničili z dvoletno zamudo leta 1952, kljub pomembni ameriški pomoči (od 1948. leta do 1953. leta je Francija sama kot ekonomske pomoči prejela od ZDA nad 3.100 milijonov dolarjev). Pozitivne izkušnje s tem načrtom so vplivale, da so sprejeli drugi načrt za obdobje 1954 do 1957. Njegovi cilji so širši, ker načrt obsega več sektorjev. Plan med drugim dooloča povečanje industrijske proizvodnje za 30 odstotkov (v primerjavi s 1952. letom), kmetijske proizvodnje za 20 odstotkov, gradbene dejav-

nosti za 60 odstotkov (leta 1957 naj bi zgradili 240 tisoč stanovanj) itd. Glede na tempo gospodarskega razvoja v letu 1955 (ko je obseg industrijske proizvodnje narasel za 11 odstotkov v primeri z letom 1954), je videti, da bodo pravočasno uresničili osnovne naloge drugega načrta.

Krepitev vloge države v gospodarstvu

Krepitev državne intervencije v francoskem gospodarstvu po drugi svetovni vojni ne moremo pojasnjevati samo kot izraz splošnih težav v razvoju kapitalističnega gospodarstva, marveč tudi kot izraz potreb specifičnega gospodarskega položaja.

V Franciji je nacionalizacija zasedla velike banke (Narodno banko in štiri velike depozitne banke), rudarstvo, elektro-gospodarstvo in posamezna velika podjetja v avtomobilski, letalski in v drugih strokah strojne industrije. Železnice so bile državna last že pred vojno. Nacionalizacija je navdahnila težnja, da si država s kreditno politiko in z energetskimi bazami v glavnem zagotovi vodilno vlogo v francoskem gospodarstvu.

Da bi dosegla stabilizacijo ali znižanje cen nekaterih predmetov široke potrošnje (zlasti v obdobju inflacije, takoj po vojni), je država plačevala razliko med ceno pri proizvajalcih in ceno v trgovini. Država je že v dobi med obema vojnama subvencionirala proizvodnjo nekaterih izdelkov s tem, da jih je odkupovala po določenih cenah, ki je bila redno višja od tržne (sladkorna pesa, vino). Pozneje, v povojnih letih je država čedalje bolj pogosto izpodbujala izvoz posameznih proizvodov (sladkor, pšenica, premog) tako, da je proizvajal-

cem plačevala razliko med višjo domačo ceno in nižjo ceno na svetovnem tržišču. Danes prejema te subvencije okrog osem tisoč izvoznih podjetij.

Skupni znesek proračunskih subvencij je leta 1955 dosegel 174 milijard frankov (od tega za izvoz 72 milijard) ali nekaj več kakor 4 odstotke proračunskih izdatkov. Subvencije torej obremenjujejo že tako deficitarni francoski proračun.

Vrednost investicij se je v času 1949 do 1955 dvignila od 2.296 na 2.830 milijard frankov, če jo računamo po cenah iz leta 1952. Obseg investicij v kmetijstvo, industrijo, javna dela in promet se od 1949. leta do leta 1955 ni izpremenil. Nekaj časa je bil celo manjši od tistega iz leta 1949, sedaj pa koleba okrog zneska 1.750 milijard frankov. Zato se je njihov delež v nacionalnem proizvodvu od 1949. do 1955. leta znižal s 14,2 na 10,9 odstotka. Po nekaterih cenitvah je več kakor 50 odstotkov francoskega strojnega parka starega že 20 let.

Delež javnega sektorja je v francoskih investicijah na pomembnem mestu, dasiravno se stalno manjša. Leta 1947 so javni skladi krili 53 odstotkov vloženih investicij, leta 1949 — 64 odstotkov, leta 1951 — 50 odstotkov in leta 1953 — 31 odstotkov.

Delež javnega sektorja v finansiranju investicij je mnogo večji na francoskih prekomorskih ozemljih. V letu 1952 je država finansirala 76 odstotkov vseh prekomorskih investicij, leta 1954 — 68 odstotkov in leta 1955 — 80 odstotkov. V ustreznih letih so investicije v francoskih prekomorskih posestih dosegale zneske 120, 110 in 109 milijard frankov.

Gospodarski odnosi med Francijo in Jugoslavijo

Francija je pomemben gospodarski partner Jugoslavije, — ne toliko po svojem sedanjem položaju v naši zunanji trgovini kakor po možnostih za razširitev vzajemnih ekonomskih odnosov. V letu 1954 je bila Francija na šestem mestu v našem uvozu (5,7 milijarde dinarjev in z 2,7 milijarde našega izvoza v Francijo). Del uvoza iz Francije smo krili z njenim deležem v tripartitni pomoči, ki smo ga porabili za nabavo opreme in surovin. Od leta 1951 do 1955 je v okviru tripartitne pomoči Jugoslavija prejela od Francije nekaj več kakor 32 milijonov dolarjev.

N. Petrović

Ameriška proizvodnja sintetičnega kavčuka

Po podatkih, ki jih je objavilo združenje proizvajalcev kavčuka, so ameriški proizvajalci dosegli meseca januarja 1956, rekord v proizvodnji, s tem da so proizvedli okrog 100.000 ton sintetičnega kavčuka.

Proizvodnja litega železa v Vel. Britaniji

V četrtem lanskem četrtletju je znašala proizvodnja litega železa v Veliki Britaniji 1.040.710 ton v primeri z 879.680 ton v tretjem četrtletju. V letu 1955 je dosegla proizvodnja 3.925.070 ton.



Montaža avtomobilov v tovarni »Renault«

Številne šole za mehanizacijo kmetijstva

V začetku tega meseca je v Sovjetski zvezi pričel pouk v šolah za mehaniko in manipulante s kmetijskimi stroji. Takih šolskih ustanov je približno 900. Posejane so po vseh pokrajinah in republikah. Predvidevajo, da se bo letos vanje vpisalo 150 tisoč ljudi s sedemletno šolsko izobrazbo. Čez eno leto bodo prejeli naslov svoje specialnosti — traktorist — strojnik.

Švedska proizvodnja jekla

Svedska proizvodnja surovega železa se je v letu 1955 povečala za 25 odstotkov in dosegla 1 milijon 173 tisoč ton, medtem ko je proizvodnja gobastega železa porasla za 42 odstotkov in dosegla 74 tisoč ton. Proizvodnja jekla se je povečala za 15 odstotkov in dosegla 2 milijona 125 tisoč ton, proizvodnja trznega železa in jekla pa je dosegla 20-odstotni dvig in se povzpela na 1 milijon 502 tisoč ton.

Od leta 1937, ko so na Švedskem proizvedli 1 milijon ton jekla, se je ta proizvodnja več kakor podvojila.

Kanadsko gospodarstvo v l. 1953

Leto 1955 je pomenilo za kanadsko gospodarstvo najbolj uspešno leto. Narodni bruto proizvod so ocenili na 26,2 milijarde dolarjev, kar pomeni v primeri s

prejšnjim letom povečanje za 9 odstotkov.

V kmetijstvu so imeli rekordno žetev, tako da je pridelek žita znašal 494 milijonov bušlov, kar je skoraj 60% več kakor pa v prejšnji žetvi.

Skupni indeks industrijske proizvodnje je v primeri z letom 1939 dosegel 262, v rudarstvu so zaznamovali pomemben napredek v proizvodnji rud, kovin, goriva in zlata. Letna proizvodnja jekla se je povečala za 43% in je dosegla 4,4 milijone ton, kar pa vendar ni zadoščalo povpraševanju, ki stalno narašča.

V predelovalni industriji je proizvodni indeks pokazal porast za 7,7%.

Sredi septembra lani je bilo v Kanadi zaposlenih 5 milijonov 495 tisoč ljudi, s čimer se je število nezaposlenih zmanjšalo od 168 na 138.000.

Trgovinska izmenjava med Avstrijo in ČSR

S trgovskim sporazumom, ki sta ga sklenili Češkoslovaška in Avstrija za leto 1956, se bo obseg trgovske izmenjave povečal od 12 milijonov v letu 1955 na 18,75 milijonov dolarjev letos. Češkoslovaška bo izvažala stroje, orodje, motorna kolesa, tovornjake, brezšivne cevi za petrolejsko industrijo itd. Uvažala pa bo sadje, vino, specialni papir, umetno svilo, blago iz kavčuka, plemenito jeklo, valjano blago, kroglične ležaje, električne stroje in industrijske naprave.

RAZVOJ NAJVEČJH ZAHODNOEVROPSKIH DRŽAV

Tabela kaže porast prebivalstva, proizvodnje in povprečja proizvodnje na prebivalca v štirih največjih zahodnoevropskih deželah. Podatki veljajo za leto 1954 v primerjavi z letom 1901.

	1901 = 100 Prebivalstvo	Proizvodnja	Povprečje proiz. na prebivalca
Francija	105,3	272	259
Zahodna Nemčija	181	384	218
Vel. Britanija	133,5	336	251
Italija	143	603	421

Vir: »Le Monde«, 10. I. 1956.